

Stichting Behoud de Zak van Zuid-Beveland

secretariaat: BZZB
Van der Poest Clementstraat 7
4443 AL Nisse
tel: 0113-64 95 36
e-mail: bzzb@hetnet.nl

Aan het Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Reactie Nieuwbouw kerncentrales Borsele VP

Nisse, 3 april 2024

Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) start een ruimtelijke procedure voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales. De eerste fase in deze procedure is een (ruimtelijke) verkenning.

Wij stellen het op prijs als deze reactie wordt meegenomen bij het opstellen van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) en het participatieplan.

De stichting Behoud de Zak van Zuid-Beveland (BZZB) heeft als statutaire doelstelling de kwetsbare waarden van de Zak in natuurwetenschappelijke, landschappelijke en cultuurhistorische betekenis te bewaken en bewaren. Het handhaven van de groene grens tussen het haven- en industriegebied Sloe en het omliggende authentieke agrarische landschap is daarbij één van de kernpunten. De ruimtelijke druk van verdere industrialisatie en verstening is enorm. In het gebied spelen een tiental ruimte vragende projecten die de bestaande kwaliteit van de leefomgeving in het gebied bedreigen. De BZZB heeft zich in alle procedures die daartoe de gelegenheid hebben geboden, ingezet en respect gevraagd voor de regionale omgevingsidentiteit en - kwaliteit.

Mogen wij hier allereerst opmerken dat onze ervaringen met de behandeling van onze inbreng teleurstellend en droef makend zijn. Wij hebben niet het gevoel dat onze bijdragen worden begrepen en worden verstaan. Het komt ons voor dat onze reacties niet op prijs worden gesteld en dat u - bijna als een chatbot - in een reactienota de vooringenomen zaken herhaalt die u al gezegd heeft. Als dat het niveau van participatie is dat u beoogt, dan is dat uiterst betreurenswaardig. Het geven van informatie is niet meer dan de eerste stap op de participatieladder. Van meedoen en deelhebben in het besluitvormingsproces is hier geen enkele sprake. Van een overheid die in de media roept de mening van de mensen in de omgeving serieus te nemen mag meer worden verwacht dan ronkende - en lege - communicatiekretten. Wij als betrokken deelnemers in deze samenleving hebben de intellectuele plicht om onzin aan de kaak te stellen en we hebben de morele plicht om onrecht te bestrijden. Van een verantwoordingsvolle overheid mogen beleidsvoorstellen worden verwacht op basis van feitelijke informatie en deugdelijke argumentatie. Deze reactie doet in dat perspectief een nieuwe poging: we zullen (opnieuw) zien.

Het kabinet heeft besloten om in te zetten op de voorbereiding van twee nieuwe kerncentrales, omdat kernenergie een belangrijke bijdrage kan leveren aan de

doelstelling van een klimaat neutrale elektriciteitsvoorziening in 2035. De onderbouwing hiervan is dun en bovenal politiek wensdenken. Wij verzoeken u deze stellingname te heroverwegen. Het advies van het door de minister van EZK ingestelde expertteam ETES 2050 bevelen wij opnieuw in uw aandacht aan.

Kernenergie is geen oplossing voor het klimaatprobleem.

De keuze voor de zogenaamde Gen III + kerncentrales is gebaseerd op weinig tot niks. Dit soort kerncentrales zijn - in de kern - ontwerpen uit de jaren 60 van de vorige eeuw, met noodzakelijke aanpassingen in de loop van de tijd. Het zijn hoog ingewikkelde - want risicovolle - en uiterst kostbare stoommachines met een beperkt elektrisch rendement van 37%; de rest moet worden weggekoeld als ongebruikte warmte. De kabinetsbrief zegt niet te willen wachten op verbeteringen en innovatieve nucleaire installaties (FOAK) en kiest voor deze ouderwetse installaties. Ze noemt die dan 'bewezen techniek' (NOAK). In alle ernst, dat kan toch niet gemeend zijn. Van de genoemde Gen III+ atoomcentrales is er één die na jaren vertraging en verdubbeling van de kosten draait gedurende één jaar (en al enige tijd heeft stilgelegen vanwege de lage marktprijs vanuit duurzame bronnen). De andere twee projecten (Hinkley Point C UK en Flamanville Fr) die door het kabinet als bewezen techniek worden beschouwd, zijn nog steeds niet gereed, verdubbeling en verdrievoudiging van kosten en (meer dan) tien jaren van extra bouwtijd voorzien. Op een dergelijk track record kan toch geen verantwoorde keuze zijn gebaseerd. Wij verzoeken u de werkelijkheid onder ogen te zien.

Kernenergie is niet schoon.

Kernenergie is een ouderwetse fossiele lineaire industrie. De winning van het uraniumerts vindt plaats onder milieuvernietigende omstandigheden, met ernstige nadelige effecten voor de mensen in de omgeving. Dat die grondstofwinning elders in de wereld plaats vindt doet aan onze verantwoordelijkheid niet af. Tijdens exploitatie produceren de kerncentrales radioactieve stoffen die in de omgeving worden geloosd. Dat die binnen de normen blijven doet niet af aan de vervuiling. Kernenergie maakt radioactief afval dat vele jaren, tot meer dan honderdduizend jaren veilig moeten worden opgeslagen. Daarvoor is in ons land nog steeds geen definitieve oplossing gevonden.

Kernenergie is niet duurzaam.

De definitie van duurzaamheid houdt in dat de menselijke activiteit in zijn economische ontwikkeling geen schade mag toebrengen aan het bestaande kapitaal van planeet, mensen en economie (PPP). Afwenteling van negatieve effecten naar andere plaatsen of andere tijden (toekomstige generaties) is daarbij niet toegestaan. Ook volgens de Europese taxonomie mag kernenergie in ons land niet tot duurzame economische activiteiten worden gerekend. Dat ons land zich inspant om dan de definitie maar te veranderen is stuitend.

Kernenergie past niet in tijdspad van duurzame energietransitie.

Het kabinet zegt te verwachten dat kernenergie in 2035 kan bijdragen aan een CO2-arme elektriciteitsopwekking. Die verwachting is niet onderbouwd met de recente ervaringen met de nieuwbouw van kerncentrales. Het is een illusie te denken dat in ons hoogontwikkelde en dichtbevolkte land op die termijn atoomcentrales kunnen worden gebouwd en op het net worden aangesloten. Als het kabinet werkelijk meent in 2035 de elektriciteitsopwekking te verduurzamen dan is de weg van versnelling in Wind op Zee meer aan te bevelen.

Graag zouden wij ook zien dat de verschillen in innovatiesnelheid en - potentie tussen kernenergie en duurzame bronnen nader worden beschouwd. Kerncentrales moeten om financiële redenen 60 tot 80 (of meer?!) jaren in bedrijf blijven, en dus ouderwets blijven. Terwijl zon en wind met financiële cyclus van 15 jaar een veel kortere innovatietijd kennen en ieder jaar beter en goedkoper worden.

Kernenergie is te duur.

De (kost)prijs van kernenergie is vier tot vijf keer zo hoog als van stroom uit hernieuwbare bronnen wind en zon. Er zijn geen marktpartijen die in de nieuwbouw van kerncentrales willen investeren. Banken en investeringsmaatschappijen vinden de financiële risico's te hoog. Het kabinet schuift om die reden in de beoogde rol van kernenergie, van aanvankelijk regelbaar vermogen naar basislast met voortdurende productie. In ieder geval moet er voor kernenergie een aparte subsidieregeling worden opgetuigd. De gewone subsidiemogelijkheden in de SDE+ (zoals voor wind en zon, die daar trouwens vanwege de hogere marktprijs geen gebruik van hoeven te maken) schieten voor atoom ruim te kort. Voorstanders van kernenergie opperen zelfs ideeën over subsidies tijdens de bouw, dus nog vóór de levering van stroom of zelfs de oprichting van een nieuw staatsbedrijf, en dat in een recent geliberaliseerde energiewereld. De kosten daarvan zullen voor risico van de overheid, lees de belastingbetaler zijn.

De hoge prijs van kernenergie maakt ook de verwerking van die stroom tot waterstof - als vervanger van fossiel voor de industrie - onaantrekkelijk. Die dure waterstof kan niet concurreren op de vrije markt met waterstof uit bijv. Portugal waar de kostprijs van zonne-energie een factor 10 goedkoper is.

Overigens zouden wij graag de prijsvorming van elektriciteit voor de eindgebruiker aan een kritische beschouwing onderworpen willen zien. De huidige praktijk van landelijk uniforme tarieven laat ongewenste gevolgen zien met onaantvaardbare winsten voor sommige producenten (ten koste van de gebruikers) en dan weer overheidsondersteuning in de vorm van prijsplafonds. Uiteindelijk moet iemand het betalen en dat is meestal de belastingbetaler. Wij verzoeken u andere tariefssystemen te onderzoeken en dan met name aandacht te schenken aan regionale prijsvorming, waarbij gebruikers de prijs betalen voor stroom opgewekt in hun eigen omgeving. Ook in andere landen bestaat voor een dergelijk systeem (nodal pricing UK) belangstelling.

Kernenergie maakt niet onafhankelijk

In de gehele keten van de kernenergiecyclus is ons land afhankelijk van andere landen. We kunnen de brandstof niet winnen, wij kunnen de brandstof niet maken, wij kunnen de brandstof niet opwerken en wij kunnen de langdurige radioactieve afval stoffen niet opslaan. De nucleaire markt wordt gedomineerd door Rusland. De positie van andere leveranciers (zoals Framatome) staat door geopolitieke ontwikkelingen enorm onder druk. Als in Afrika de invloed van Frankrijk wordt afgebouwd _ en door Rusland wordt overgenomen -, zal dat ernstige gevolgen hebben. Deskundigen zeggen dat de bijdrage van Rosatom aan de Russische oorlogseconomie €16 miljard op jaarbasis is. Daaraan willen wij niet bijdragen. Wij verzoeken u te bepalen dat in de (bestaande en) nieuw te bouwen kerncentrales geen bedrijven leveranties van welke aard dan ook doen die direct of indirect banden hebben met (deels) Russische belangen.

Kernenergie parasiteert op hernieuwbare bronnen

Borsele wordt door het kabinet beschouwd als voorkeurslocatie voor de nieuwbouw van twee grote ouderwetse kerncentrales. Borsele is daarvoor een slechte plek. De ruimte voor al de verschillende claims in de grootschalige energie transitie is er eenvoudig niet. Nieuwe hoogspanningsmasten zijn onaantvaardbaar. Niet alles kan, en zeker niet tegelijk. TenneT heeft recent becijferd dat de aansluiting van wellicht één centrale zou kunnen, mits de regionale verwerking van stroom door opslag (accu's) en waterstof daarvoor ruimte maakt. Hierbij vormt overigens wel de risicotoename in de (wijde) omgeving voor mensen en bedrijven om nadere studie. Kernenergie op het bestaande net aansluiten kan dus pas als het door investeringen in de hernieuwbare energie mogelijk wordt gemaakt. Kernenergie draagt zelf op geen enkele wijze bij aan de opgaven die de hernieuwbare en discontinue bronnen stellen. Nee, het omgekeerde is waar. Om kostentechnische redenen

zit kernenergie de duurzame bronnen in de weg: geen flexibel vermogen, maar wel voortdurende toegang tot het net.

Uw opmerking over 'dunkelflaute' is vooringenomen en gezocht. Becijferd (KNMI 2021) is dat om de aaneengesloten periode te overbruggen dat er én geen wind én geen zon is er energieopslag moet zijn voor maximaal 8 dagen. Onvermeld laat u dat de kerncentrales voor het jaarlijkse noodzakelijke onderhoud 3 tot 4 weken (of meer) buiten bedrijf zijn. Dat is vier keer zo veel! Andere bronnen vangen dat dan op, zonder enig probleem. Wij kunnen niet anders dan concluderen dat kernenergie parasiteert op hernieuwbare bronnen.

Waarborgingsbeleid toetsbaar maken

De locatie Borsele staat al geruime tijd op de - overigens steeds kleiner wordende - lijst van locatie die geschikt gehouden moeten blijven voor de vestiging van kerncentrales. Die geschiktheid staat de laatste tijd steeds beschreven in vage kwalitatieve termen. Daardoor is onduidelijk wat er bedoeld wordt. Zo heeft het ministerie van EZK bij de voornemens tot realisering van ammoniakopslag in het Sloegebied - ammoniakopslag die wel noodzakelijk is in de balansvorming van de discontinue hernieuwbare bronnen - gevraagd om nader onderzoek naar de risicovorming voor de nieuwbouw van kerncentrales die ook door het ministerie van EZK in de directe omgeving worden gewenst en waarvoor ze deze ruimtelijke procedure is gestart. Onze indruk is dat de risico's in het Sloegebied in de directe omgeving van de beoogde nieuwbouwlocatie voor kerncentrales zijn toegenomen. In het ASEV 1977 is een cijfermatig toetsingsmodel opgenomen waaraan in die tijd toekomstige kerncentrales zouden moeten voldoen. Wij verzoeken u de actuele situatie van bedrijfsrisico's en bevolkingsaantallen in concrete cijfers te toetsen.

Volledige benutting van de restwarmte

Gelet op het lage elektrische rendement van de opwekking van kernenergie is er veel restwarmte. Het is ongewenst om deze warmte weg te gooien in het Natura 2000 gebied de Westerschelde. Het is in de doelstelling van de circulaire economie onaanvaardbaar om die restwarmte onbenut te laten voor de warmtebehoefte in de omgeving zowel van de industrie als van de inwoners. Wij verzoeken u te becijferen om hoeveel warmte het gaat en voor welke nuttige doeleinden die zou kunnen worden benut.

Borselse voorwaarden

Wij onderschrijven de voorwaarden die door de Borselse Voorwaarden Groep zijn gesteld volledig en voegen die als integraal onderdeel van deze reactie toe. Met nadruk vragen wij uw aandacht voor

- * Kerncentrales en toekomstige industriële ontwikkelingen blijven binnen de bestaande bestemmingsplangrenzen van het Zeehaven en Industriegebied Sloe
- * Monitoring en handhaving van de impact op de fysieke gezondheid van de inwoners van de gemeente Borsele
- * Kernafval veilig verwerken en voordat vergunning wordt verleend concreet zicht op definitieve berging die in bedrijf is in 2050
- * Investing in Zeeuws energienetwerk, zodat duurzame initiatieven mogelijk blijven
- * Aaneengesloten groenbuffer tussen industrie en omgeving eindelijk eens realiseren
- * Geen impact op het huidige landschap: geen nieuwe hoogspanningsmasten en koeltorens

- * Eerlijke en begrijpelijke voorlichting over alle projecten en eerlijkheid over het draagvlak - en dus niet de bestuurlijke volgzaamheid
- * Normering en handhaving van omgevingskwaliteit door onafhankelijke nulmeting
- * Respecteer de zondagsrust als belangrijke omgevingsidentiteit
- * Dorpen niet belasten: huisvesting voor werknemers elders en vooraf regelen
- * Duurzame energiecampus Zeeland rond wind-, water-, zon- en innovatieve kernenergie
- * Laat gedurende de bedrijfsduur geld terugvloeien naar de regio als compensatie

De BZZB vreest dat door politieke keuze voor kerncentrales ons landschap en onze natuur, de kwaliteit van onze leefomgeving wordt geofferd in een behoudzuchtige en conservatieve poging tot risicovolle industriepolitiek. We kunnen niet inzien hoe deze keuze zou kunnen bijdragen aan een gezonde veilige en duurzame toekomst voor onze kleinkinderen: een inspirerend toekomstperspectief ontbreekt geheel.

Mogen wij tenslotte verzoeken in uw antwoordnota ons niet te verwijzen met cijfertjes naar uw beantwoording van onze reactie. Het voelt zo gemakzuchtig en denigrerend: zoekt u het zelf maar uit. Wij schrijven u in volledige zinnen en ontvangen ook graag uw antwoord in volledige zinnen. Denken in 120 tekens kan niet diepgaand zijn en nauwelijks tot wederzijds begrip leiden.

Wij zien - met enige zorg - de verwerking van onze reactie tegemoet.

vriendelijke groet,

BZZB

Maatje van der Stel (secr.)